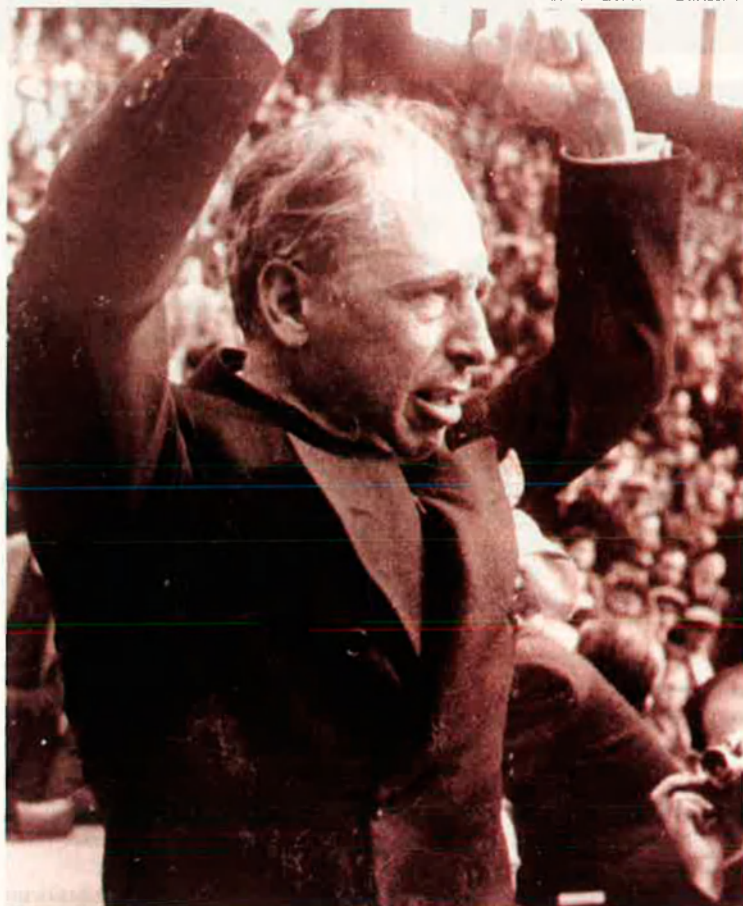

La guerra civil des de Catalunya

En començar la guerra civil, la Generalitat de Catalunya va perdre el control de la situació. No va poder impedir la persecució religiosa indiscriminada ni va ser capaç de garantir la llibertat de molts catalans. Aquest fet va desprestigiar enormement el president.

ARXIU NACIONAL DE CATALUNYA

Una qüestió a debat, que surt de tant en tant, és la responsabilitat del president Companys en els fets posteriors a la victòria sobre els militars aixecats a Barcelona el 19 de juliol de 1936. Havia comptat amb la Guàrdia d'Assalt i amb la Guàrdia Civil per a vèncer unes forces superiors, però no va ser capaç de restablir l'ordre públic ni de garantir la vida

i la llibertat de moltes persones que, sense estar implicades en la revolta, foren assassinades pel sol fet de ser clergues, catòlics destacats, empresaris o simplement conservadors. La Generalitat no va ser capaç d'impedir la persecució religiosa indiscriminada i això la va desprestigiar.

No hi ha dubte de la importància del saqueig, el vespre del ma-

teix 19 de juliol, del parc d'artilleria de Sant Andreu, on no sols els anarquistes sinó també gent de tota mena i tendència s'apoderaren de l'armament allí custodiat; més en concret, d'uns trenta mil fusells.

Entre les conseqüències convé destacar la retenció a la rereguarda d'unes armes que mancaven al front —a començaments del 1937 a la rereguarda catalana hi havia el doble de fusells que al front d'Aragó—, els sis mil assassinats político-socials impunes en els primers cinc mesos de la guerra civil a Catalunya i, en darrer terme, els fets de maig de 1937, quan els militants de les organitzacions que havien compartit el poder a la Generalitat es tirotejaven entre ells a Barcelona, fets tots que desacreditaren la Catalunya autònoma i revolucionària. El maig de 1937 Companys va haver d'acceptar la intervenció de la policia del poder central republicà, la Generalitat va perdre la competència de l'ordre públic i començà la retallada de la capacitat autonòmica real del govern català fins trobar-se en una situació de col·lapse abans que la victòria franquista de 1939 liquidés l'Estatut de Catalunya de 1932.

Unes hores incertes. Presentar Companys com un governant predisposat a capitular davant els anarquistes és ignorar que s'havia negat a lliurar-los armes abans de la revolta militar i oblidar també que a Madrid, on les

tropes no sortiren al carrer com a Barcelona, el govern de la República va lliurar armes a les organitzacions obreristes per assaltar la caserna de la Muntanya i que aquesta no capitulà fins el dia 20. Ni el president Azana, que tant criticaria després el desgovern a Catalunya, ni el govern republicà van ser capaços d'impedir a Madrid atrocitats similars a les que es produïren al territori de la Generalitat.

El vespre del 19 de juliol Saragossa i Mallorca estaven en mans dels sublevats, la guarnició de València estava indecisa i la situació de Madrid no estaria dominada per la República fins el dia 20. En aquell context, ni els anarquistes podien liquidar la Generalitat ni Companys podia desarmar els anarquistes. Començava una guerra civil després del fracàs del pronunciament militar com a tal. El pacte de Companys amb la CNT-FAI semblava l'única sortida, encara que alguns la veiessin com una claudicació. Les possibilitats d'imposar-se el 20 de juliol de 1936 eren molt menors a les existents el 3 de maig de 1937. La Generalitat, malgrat la seva impotència, facilità durant els dos primers mesos de la guerra la sortida de prop de deu mil persones en perill. Val la pena recordar que res semblant va passar a la zona denominada nacional.

Es dirà que això no dilueix la responsabilitat de Companys davant el terror desencadenat. Un governant no és responsable únicament d'allò que fa, sinó també d'allò que no és capaç d'evitar. Però no vol dir això que Companys fos responsable directe del lliurament d'armes, que abans del 19 de juliol s'havia negat a donar als anarquistes que les reclamaven. Tres anys després Companys sabia, abans de sortir cap a l'exili, que havia perdut la seva autoritat com abans havia perdut el seu poder i, no obstant això, continuava essent insubstituïble perquè el descrèdit afectava tota la classe política del país.

Albert Balcells

Dalt, Lluís Companys presideix una desfilada de combatents republicans acompanyat per Jaume Miratvilles, cap del Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya. A sota, el president arriba a Pins del Vallès, a la inauguració del primer camp d'instrucció pre-militar de l'Exèrcit Popular Regular, amb motiu de la Diada de la Joventut.